

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 110 (1997)

Artikel: Societad Retorumantscha : Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun : rapport per la perioda dals 1. da schaner 1996 enfin ils 31 da december 1996
Autor: Giger, Felix / Tomaschett, Carli / Secchi, Marga Annatina
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-236291>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 05.07.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Societad Retorumantscha Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun

Rapport per la perioda dals 1. da schaner 1996 enfin ils 31 da december 1996

1. Redacziun e publicaziun
  - 1.1. Redacziun
  - 1.2. Publicaziun
  - 1.3. Stab da redacziun
2. Infrastructura, lavurs internas
  - 2.1. Cartoteca maistra
    - 2.1.1. Excerpts per la cartoteca maistra
    - 2.1.2. Revisiun da la cartoteca maistra
    - 2.1.3. Register dals chavazzins e renviaments
  - 2.2. Biblioteca
    - 2.2.1. Biblioteca electronica
    - 2.2.2. Liar cudeschs
  - 2.3. Documentaziun
    - 2.3.1. Revisiun da las cartotecas
    - 2.3.2. Revisiun dal questunari fundamental
    - 2.3.3. Register da materias electronic
    - 2.3.4. Glista da las scursanidas da litteratura
    - 2.3.5. Register fonetic dals suffixs
    - 2.3.6. Broschura d'infurmaziun davart il DRG
    - 2.3.7. Questunari fonetic Surmeir
  - 2.4. Lavurs redacziunalas da controlla
    - 2.4.1. Controlla da citats
    - 2.4.2. Correcturas reciprocas dals ms.
  - 2.5. Autras lavurs internas
    - 2.5.1. Indices tom 9
    - 2.5.2. Spediziun da fascichels ed Annalas
    - 2.5.3. Tgira dals abunents dal DRG
  - 2.6. Forzas auxiliaras
  - 2.7. Dicziunari ed EED
    - 2.7.1. Cumpra d'apparats
    - 2.7.2. Stadi da la programmaziun da la banca da datas
3. Lavurs externas
  - 3.1. Annalas 109
  - 3.2. Romanica Raetica 13 e 14
  - 3.3. Cumissiun da nomenclatura
  - 3.4. Autras lavurs
4. Relaziuns publicas
  - 4.1. Visitas, infurmaziun
  - 4.2. Congress, colloquis, occurrenz
  - 4.3. Mediums
  - 4.4. Regals a l'Institut
  - 4.5. Referats, publicaziuns
5. Midada da dimora dal DRG
  - 5.1. La veglia chasa vegn vendida
  - 5.2. Tge metter en tschaler?
  - 5.3. Bandunar Cuira ed ir en la regiun?
  - 5.4. Novas localitads segiras dal fiu
6. Transferiment dals vocabularis naziunals dal FN a l'ASSM
7. Fatgs persunals
8. Finanzas
9. Cumissiun filologica

1. Redacziun e publicaziun

1.1. Redacziun

stgatla 277 b	là - laden	kb	315	(To.)
stgatla 278 b	ladrich - lagiar	kb	117	(Se.)
stgatla 280	lain	kb	250	(Gi.)
stgatla 281	lair → vulair			
stgatla 282 b	lamgiar - lampa III	kb	146	(Vi.)
stgatla 283 b	lan I - lantadsa (senza lander)	kb	200	(Wi.)
stgatla 284 a	lantagel - lapsus	kb	170	(Se.)
stgatla 285 a	largia - largiar	kb	81	(Vi.)
stgatla 286 a	laschar	kb	136	(To.)
stgatla 287 a	laschau - lat I	kb	170	(Gi.)
	total	kb	1585	

Malgrà ils gronds disturbis che nus avain gì cun la translocaziun da noss biros da la Rohanstrasse 5 a la Ringstrasse 34 è la raccolta redacziunala fitg cuntentaivla. Kuno Widmer ha gì dad impunder in bun mais da lavur per preparar - ensemen cun Alexa Pelican-Arquisch - la midada da dimora.

La gruppa da plets L - LAT I cuntogna divers chavazzins da gronda dimensiun che han dà resp. che dattan anc blera lavur: LÀ I (terminà), LAIN (terminà), LANDER (en lavur), LASCHAR (en lavur), LAT I (en lavur). La stgatla 281 (LAIR) avain nus spustà sin VULAIR (stgatla 879).

1.2. Publicaziun

L'onn current avain nus publitgà 3 fascichels à 64 paginas: il nr. 125 cun ils chavazzins *interim - intoppar*, il nr. 126 cun ils chavazzins *intoppar - intschess* ed il nr. 127 cun ils chavazzins *intschess - investir I*, en tut 192 paginas.

Il fascichel 128 cun ils chavazzins *investir I - involar* avain nus tramess en stampa en december. El vegn a sortir en il decurs dal mais schaner dal 97.

Las ultimas 26 paginas da text dal fascichel 129 cun ils chavazzins *involar - ip-sometric* èn tant sco prontas per la stampa.

1.3. Stab da redacziun

Il stab da redacziun cumpiglia dapi l'onn passà 7 persunas: Felix Giger, chau-redactur (100%), Carli Tomaschett, redactur (100%), Marga Annatina Secchi, redactura (80%), Kuno Widmer, redactur (100%), Claudio Vincenz, redactur (50%), Ines Gartmann, documentalista (80%) ed Alexa Pelican-Arquisch, secretaria (100%).

2. Infrastructura, lavurs internas

2.1. Cartoteca maistra

2.1.1. Excerpts per la cartoteca maistra

Nus avain excerpà u laschà excerpar cul computer en tut ca. 32200 chavazzins. Il material è vegnì suttastritgà dals redacturs e da la documentalista, cun ex-

cepsiun da quel che Gion Giachen Furer ha excerptà, il qual el ha elegì tenor ses bainmanegiar.

Alexa Pelican-Arquisch ha excerptà il *Fögl* 1995 (4613 cedels), la *Gas. Rom.* 1995 (6570 cedels), CAMENISCH, *Gregori Greg* (406 cedels), CANDINAS, *Tè-Tuà* (867 cedels), DEFLORIN, *Zignau* (120 cedels), GAUDENZ, *Fastizis* (205 cedels), HALTER, *Valata* (1375 cedels), PLANTA, *Catech.* (508 cedels), PULT, *Testamaint* (145 cedels), SEMADENI, *Ouvras dramaticas* (592 cedels), *Chasa pat.* 67–69 (995 cedels), *Chasa pat.* 111 (289 cedels), *Chasa pat.* 115 (597 cedels). Quest material excerptà cun agid da la banca da datas electronica «Chavazzins e renviaments» (guarda sutvart alinea 2.1.3.) è era gia deponì en la cartoteca maistra.

Gion Giachen Furer ha excerptà la *Ligia Grischa* 1870–1873 (6320 cedels) ed il *Progress* 1871–1874 (8565 cedels). Quest material che vegn excerptà a Roveredo cun noss computer vegn collià pir en l'Institut cun la banca da datas electronica «Chavazzins e renviaments». Per duas terzas da quest material vegl dal 19avel tschientaner furnescha il computer immediat il chavazzin da deposiziun, il rest sto vegnir lemmatisà dals redactors. La deposiziun dals cedels stampads ora en la cartoteca maistra po vegnir fatga da forzas auxiliaras.

Carli Tomaschett e Kuno Widmer han impundì in mez di ad emna durant l'emprim mez onn per deponer ils excerpts en la cartoteca maistra, en tut ca. 270 uras. Claudio Vincenz als ha gidà in mez di mintga duas emnas, en total ca. 30 uras.

2.1.2. Revisiun da la cartoteca maistra

La cartoteca maistra aveva basegn d'ina revisiun exteriura: las stgatlàs eran per part ferm strapatschadas, ils uviertgels ruts, las etichettas sblitgidas, stritgidas atras, curregidas. Nus avain incumbenzà dunna Alexa Hitz, Rueras, da far questa revisiun. Ella ha remplazzà las stgatlàs ruttas, fatg plaz en las stgatlàs statgidas e scrit novas etichettas (cun il computer).

2.1.3. Register dals chavazzins e renviaments

Nus avain terminà la banca da datas electronica «Chavazzins e renviaments». Ella cuntegna ussa la summa da 137450 plets e pussibilitescha dad excerptar directamain al computer e da retschaiver da quel immediat il chavazzin da redacziun corrispudent resp. il chavazzin da deposiziun. Cun quai pudain nus laschar excerptar e deponer il material suttastritgà dals redactors era da nossa secretaria u da forzas auxiliaras. Excerptar e deponer daventan uschia pli simpels, pli concis e dovran blier damain temp. Er la controlla dals renviaments durant la redacziun vegn facilitada ed accelerada, grazia al fatg che mintga redactor(a) ha questa banca da datas averta sin ses computer personal e po acceder a las infurmaziuns en il spazi da secundas.

2.2. Biblioteca

2.2.1. Biblioteca electronica

Il december ha nossa secretaria cumenzà ad endatar la biblioteca en la banca da datas corrispudenta. Sco emprima lavur ha ella modifitgà la part gia endatada en connex cun il «Register da las scursanidas da litteratura» che ha subì diversas aschuntas e correcturas en la fasa d'impaginaziun (guarda alinea 2.3.4.). I sa tracta da 2961 titels. Da la biblioteca ha ella endatà 962 titels. Tenor ina calculaziun approximativa cumpiglia nossa biblioteca ca. 17000 titels.

2.2.2. Liar cudeschs

Sco mintg'onn avain nus era quest onn laschè liar las periodicas ed ils chalenders (Annalas, Ischi, Chalender ladin, Calender romontsch, Litteratura etc.), las collecziuns (sco la Chasa paterna) e singulas gasettas (Fögl, Gas. Rom., Casa paterna, Pagina da Surmeir).

2.3. Documentaziun

2.3.1. Revisiun da las cartotecas

Sco la cartoteca maistra, han era la cartoteca etimologica, la cartoteca da sinonims e quella da materias basegnà in face-lifting.

2.3.2. Revisiun dal questiunari fundamental

Las bindellas da palperi dal questiunari fundamental eran per gronda part ruttas ed han stuì vegnir remplazzadas.

2.3.3. Register da materias electronic

La litteratura secundara che cumpara annualmain vegn repassada ed excerptada da nossa documentalista ed il material deponì en il vast register da materias. Dapi il matg ha era ella in computer persunal. Il register da materias electronic è programmà uschè enavant ch'el po servir a l'endataziun dals excerpts novs. En il mez onn sunter la translocaziun ha ella excerptà 41 ovras cun in total da 2002 chavazzins.

2.3.4. Glista da las scursanidas da litteratura

Questa glista è finida e pronta per la stampa. La publicaziun duai succeder ensemen cun la terminaziun dal tom 9 en il decurs da l'onn proxim.

2.3.5. Register fonetic dals suffixs

Il charedatur ha fatg las propostas normativas per quest register, dal qual nus avain discurrì l'onn passà (guarda Rapport 1995, alinea 2.3.5.), e tramess quellas la primavaira per consultaziun a la Cumissiun filologica. La radunanza da lavur, previssa per discutir questas normas, n'ha betg pudì vegnir salvada quest onn. Ella è fixada sin ils 7 da favrer 1997.

2.3.6. *Broschura d'infurmaziun davart il DRG*

Las ultimas lavurs vi da questa broschura avain nus era stuì tralaschar quest onn per mancanza da temp.

2.3.7. *Questiunari fonetic Surmeir*

Nossa documentalista ha cumenzà ad excerptar il questiunari fonetic che dna. dr. Mena Wüthrich-Grisch ha gî fatg a ses temp per sia dissertaziun «Die Mundart von Surmeir». Il material vegn excerptà cun il chavazzin rumantsch corrispondent a la dumonda tudestga e deponì en la cartoteca maistra.

2.4. *Lavurs redacziunalas da controlla*

2.4.1. *Controlla da citats*

Uonn ha nossa secretaria controllà ils ms. *lader - lagiar* (Se.), *l - laden* (To.).

2.4.2. *Correcturas reciprocas dals manuscrits*

La redacziun cuntinuescha la veglia tradiziun da curreger reciprocain ils manuscrits redigids, malgrà ch'il stab redacziunal è creschì. Quai ha per consequenza ch'ils redactors ston impunder dapli temp per questas correcturas, temp che va a perder per la redacziun. Carli Tomaschett per ex. ha lavorà quest onn 145 uras resp. 16 dis e Marga Annatina Secchi 16 dis vi dals manuscrits da lur collegas. Pli u main il medem temp han era Felix Giger e Kuno Widmer impundì. Claudio Vincenz ha curregì durant 6 dis ils manuscrits da ses collegas.

2.5. *Autras lavurs internas*

2.5.1. *Indices tom 9*

En vista a la conclusiun dal tom 9 avain nus cuntinuà cun ils excerpts per ils indices. Marga Annatina Secchi ha finì da far ils excerpts per l'index da materias (fasc. 117-129, paginas 1-793). Il material per ils suandants indices è excerptà fin a la pagina 704 (fasc. 127): etimons, morfologia, formaziun dals plects, prefixs e suffixs, sintaxa. Fin a la pagina 512 (fasc. 124) è progredì l'index da la lexicologia.

2.5.2. *Spediziun da fascichels ed Annalas*

La spediziun dals fascichels 125-127 e da las Annalas 109 e la controlla dals pajaments è vegnida fatga da nossa secretaria.

2.5.3. *Tgira dals abunents dal DRG*

En il rapport da l'onn passà avain nus provà da dar ina survista dal svilup dals abunents dal DRG. Deplorablain ans è capità ina svista. Empè dad inditgar il dumber dals fascichels che nus avain spedi a noss abunents, sco quai che la denominaziun da las colonnas suggerescha, avain nus inditgà il dumber dals abunents, quai che n'è betg identic, damai che nus avain abunents che retrain plirs exemplars, sco per ex. las librarías. En la tabella sutvart figuran las cifras correctas ultra da quellas per ils fascichels 125-127 publicgads quest onn.

Numer dals fasc.	Fascichels pajads		Total	Fascichels gratuits		Total	Abunents
	interiur	exteriur	i/e	stgomi	gratuit	exemplars	toms liads
120	401	116	517	15	38	567	11
121	407	120	527	15	40	582	11
122	403	121	524	15	36	575	11
123	396	118	514	15	36	565	11
124	402	114	516	15	39	569	11
125	397	126	523	15	39	576	11
126	395	126	521	15	35	570	11
127	400	118	513	15	35	562	11

2.6. Forzas auxiliaras

Gion Giachen Furer, Roveredo, ha excerptà la *Ligia Grischa* 1870–1873 (6320 cedels) ed il *Progress* 1871–1874 (8565 cedels), en tut 14885 cedels (guarda alineas 2.1.1).

Alexa Hitz da Rueras avain nus occupà dals 8 da fenadur fin als 2 d'avust cun la revisiun da las cartotecas (guarda alineas 2.1.2. e 2.3.1.).

Dals 12 d'avust fin als 13 da settember ha student Rafael Gienal, Mustér, etichettà da frestg las stgatlans da biblioteca, remplazzà las bindellas da palpieri rutatas dal questiuinari fundamental, excerptà ils renviaments sin chavazzins na redigids dal fascichel 127 e deponì excerpts en la cartoteca maistra.

2.7. Dicziunari ed EED

2.7.1. Cumpra d'apparats

La segunda fasa da l'introducziun da l'ordinatur, la creaziun d'ina banca da datas che cuntegna la biblioteca, la fototeca, il register da materias, il questiuinari fundamental ed ils excerpts novs per la cartoteca maistra ha pudì vegnir realisada quest onn. Nus avain acquistà in server cun ina memoria da 5 GB e cun registratur da bindellas ed integrà quel en la rait dals 9 computers persunals e dals dus stampaders. Il server administrescha la segiranza e l'archivaziun da las datas da l'entir sistem (back-up), las incaricas da stampar e metta a disposiziun las datotecas per ils singuls applitgaders. L'intallaziun da la rait e la programaziun da las proceduras èn vegnidas fatgas dal student gimnasial Joel Giger, Cuira.

Damai che signur Richard Hirsch, che aveva elavurà il concept d'investiziun gia dal 1995, sperond che nus possian realisar quel il medem onn, ha bandunà la Svizra la fin favrer, curt suenter ch'el ha gì furnì ils apparats, n'ha el betg gì la peda dad installar quels definitivamain e da far ina controlla dal funcziunament. Quai è sa verificgà sco desastrus. Cur che Joel Giger ha gì installà l'entir sistem en la nova dimora a la Ringstrasse 34, avain nus stuì constatar ch'il sistem da segiranza da las datas na funcziunava betg. Il furnitur Richard Hirsch n'era betg pli cuntanschibel. Suenter trais mais da retschertgas en il sistem da programmaziun avain nus stuì constatar ch'il problem pudeva giaschair sulettamain en las apparaturas. Ina controlla minuziusa da quellas ha scuvert diver-

sas mancanzas. Tanter auter èsi sa mussà ch'il cabel che collia il server cun la memoria periferica n'era betg isolà sufficientamain, uschia ch'il transport da las datas vegneva disturbà entras interferenzas. Cun la cumpra d'in cabel isolà è il problem finalmain stà evas.

2.7.2. Stadi da la programmaziun da la banca da datas

Il stadi actual da la programmaziun ed endataziun da las singulas datotecas sa mussa en la survista suandanta.

<i>Datotecas</i>	<i>Programmaziun</i>	<i>Datas</i>
1. Cartoteca maistra		
1.1. Chavazzins e renviaments	terminà	137450
1.2. Excerpts	terminà	6785
2. Biblioteca		
2.1. Register auturs	en lavur	962
2.2. Register scursanidas da litteratura	en lavur	2961
2.3. Register dals manuscrits	-	
2.4. Register carnets OSL.	-	
2.5. Register Chasa paterna	-	
2.6. Register translaziuns	-	
3. Register da materias	en lavur	2002
4. Fototeca		
4.1. Derichsweiler	en lavur	
4.2. Meisser	-	
4.3. DRG	-	
4.4. Chasa purila	-	
5. Adressas (abunents, correspondents etc.)	terminà	2116
6. Indices toms 1-9		
6.1. Etimons	en lavur	1244
6.2. Materias	en lavur	2431
6.3. Fonetica	en lavur	-
6.4. Morfologia	en lavur	539
6.5. Sintaxa	en lavur	1082
6.6. Formaziun dals plects	en lavur	311
6.7. Prefixs e suffixs	en lavur	2080
6.8. Lexicologia	en lavur	340
6.9. Caracteristica	en lavur	
6.10. Illustraziuns	-	
6.11. Definiziuns tudestgas	-	
7. Questionari fundamental	-	

Per l'onn proxim èsi prevì da terminar la programmaziun (fatga dal student gimnasial Joel Giger en collavur cun il charedactor) e da cuntinuar cun l'endataziun cun l'agid da forzas auxiliaras.

3. *Lavurs externas*

3.1. *Annalas 109*

Nossa secretaria, Alexa Pelican-Arquisch, ha copià ed impaginà il manuscrit da 272 paginas da las Annalas 109 en il spazi da 120 uras.

3.2. *Romanica Raetica 13 e 14*

Er quest onn ha nossa secretaria impundì ca. 130 uras cun endatar ed impagnar il text per ils dus volums 13 e 14 da la Romanica Rætica che duaian cuntegnair ina schelta da las ovras da dr. Alfons Maissen. Il volum 13 è finì cun excepziun dals registers che mancan anc. Dal volum 14 è impaginadas 240 paginas.

3.3. *Cumissiun da nomenclatura*

Carli Tomaschett è stà occupà sco commember da la Cumissiun da nomenclatura dal chantun Grischun durant 22 uras cun lavurs da controlla vi da glistas da numns locals per las regions Surselva e Grischun central.

3.4. *Autras lavurs*

Ines Gartmann ha impundì ina part da ses temp da lavur per rediger la bibliografia rumantscha per las Annalas 1996.

4. *Relaziuns publicas*

4.1. *Visitas, infurmaziun*

Quest onn avain nus, per raschun dals disturbis da translocaziun, retschavì da main visitas e dà pli paucas informaziuns che per il solit.

Ils 15 da mars preschenta Carli Tomaschett il DRG a 18 scolars da la scola media da Mustér, accumpagnads dal magister Kurt Jeitziner.

Ils 9 d'october preschenta Marga Annatina Secchi l'Institut ad ina dunzaina da represchentants politics da las Dolomitas en visita en il Grischun.

Ils 19 da november preschenta Kuno Widmer l'Institut a 19 scolars da la scola media da Samedan, accumpagnads dal magister Jost Falett.

4.2. *Congress, colloquis, occurrenz*

Ils 6 d'avust ha il persunal dal DRG fatg sia usitada excursiun annuala, quest onn en il Liechtenstein, nua che nus essan vegnids retscherts e servids feudalmain da nossa cassiera Genoveva Seger-Arquisch, ses um e lur feglias.

Ils 20–21 da settember èn ils redactors e la redactura sa participads a la Conferenza interuniversitara rumantscha (CIURU) a Münchenwiler (BE).

4.3. *Mediums*

Ils 14 d'avrigl emetta la Televisiun Rumantscha in film documentar da ca. 15 minutas davart il DRG e la lavur scientifica en noss Institut. Quest film è vegnì realisà dad Erwin Caduff.

Gion Gaudenz ha preschentà ils fascichels 124 e 125 en il Fögl 1996, 29 ed ils fascichels 126 e 127 en il Fögl 1996, 65.

Claudio Vincenz ha preschentà ils fascichels 125 e 126 en la Gas. Rom. 1996, 35 e 57.

Ils 14 da november ha Marga Annatina Secchi preschentà il material dal DRG per il pled ös en ina emissiuon (cun Maria Cadruvi) al Radio rumantsch sut il ti-tel «Ossa da vivs – ossa da morts».

4.4. Regals a l'Institut

Dunna Ingrid Cavegn-Dubs, Zollikon, ha regalà al DRG or dal relasch da signur Curdin Cavegn: Annalas 29(1915)–86(1973), 89(1976)–101(1988), 103(1990), 105(1992), 106(1993); Cal. Gi. 1975–1988; G. DARMS, Rumantsch Grischun, Vocabulari fundamental; T. CANDINAS, Romontsch sursilvan; J. C. ARQUINT, Vierv Ladin; S. M. NAY, Bien di, bien onn! Lehrbuch der Rätoromanischen Sprache; OSL 1304, El clauder; R. VILETTA, Scoula primara fundamentala rumantscha in cumüns ferm germanisats.

Prof. A. Maissen ha regalà: 1 exemplar CONRADI, Taschenwörterbuch Dt.-Rom. sco er Rom.-Dt.; Revista Retoromontscha 1–4; G. G. CASALTA, Ord la veta dil vitg de Lumbrein. «La sera de fierer giu latg». In usit ded alp. Cuera 1951. [Copia d'in dactiloscrit].

Signur Plasch Barandun da Veulden ha regalà ses nov cudesch da Veulden.

Dunna Esther Krättli ans ha regalà ina fotocopia dal manuscrit da la dissertaziun da A. LARDSCHNEIDER, Versuch einer Syntax des Grödnerischen (1909).

Sur Felici Maissen porta regularmain ils separats da sias ultimas publicaziuns.

Signur e signura F. e H. Zweifel-Weidmann da Cuira han regalà a l'Institut diversas *fotografias* veglias da grond interess.

4.5. Referats, publicaziuns

F. Giger

- *Das Dicziunari Rumantsch Grischun*. Referat en il rom da la radunanza generala dal Collegium Romanicum a Lugano, ils 19 da schaner 1996.
- *Sgartin e Fermentin*. Idea e realisaziun dal comic «L'istorgia dals Rumantschs» (ensemèn cun Peter Haas). Preschentaziun a diversas scolas rumantschas en Engiadina e Surselva en il decurs dals mais schaner–mars 1996.
- *Teoria e pratica da la translaziun*. Seminaris a la Scola per linguistica applitgada (SLA), Cuira.
- «*Mund, nar e bagat*». Il giug da troccas en Surselva. Referat a chaschun da la radunanza generala da la Cartophilia Helvetica (Uniun d'amateurs da chartas da giu) a Cuira, ils 27 d'avrigl 1996.

C. Tomaschett

- *Orts- und Flurnamen als Zeugen bäuerlicher Siedlungen*. Referat per la «Historische Gesellschaft von Graubünden», ils 30 da schaner 1996 en il hotel Stern a Cuira.

- *Il Dicziunari Rumantsch Grischun – in dils quater vocabularis naziunals.* Referat per il circol «Nossas seras», ils 10 d'avrigl 1996 en il hotel Bellavista a Mustér.
- *Orts- und Flurnamen als Zeugen bäuerlicher Siedlungen.* – En: Jahrbuch 1995 der Historischen Gesellschaft von Graubünden. Chur 1996, 239–256.

C. Vincenz

- *L'ediziun dallas ovas dramaticas da Gion Theodor de Castelberg (1748–1818).* Preschentaziun dal project da dissertaziun a la Conferenza interuniversitara rumantscha (CIURU), ils 20 da settember 1996 a Münchenwiler (BE).

I. Gartmann

- Translaziun da SIR ARTHUR CONAN DOYLE, *Sherlock Holmes: Peder Nair.* – *La Lia dals chaus cotschens.* Cuira. Uniun Rumantsch Grischun 1996.

5. Midada da dimora dal DRG

La stad passada è il DRG stà sforzà da bandunar sia veglia dimora a la Rohanstrasse 5 a Cuira, nua ch'el era quartierà dapi l'october 1963, pia durant 33 onns, e tschertgar a la svelta novas localitads. Co è quai capità?

5.1. La veglia chasa vegn vendida

La Confederaziun, ch'era possessura da la chasa a la Rohanstrasse, ha serrà ses biros da duana a Cuira ed ha transferì las plazzas da lavur a Schaffusa e S. Giagl. La chasa è vegnida vendida. La Societad Retorumantscha, ch'era vegnida infurmada gia baud entras l'administraziun da la duana, che questas midadas sajan previdas, s'ha vulvida a la regenza grischuna cun il giavisch ch'il chantun Grischun cumpria la chasa e ch'el possibiliteschia a l'Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun da star vinavant en quella, sche pussaivel per las medemas cundiziuns favuraivlas sco quai che la Confederaziun aveva concedì a la Societad. Il chantun Grischun ha cumprà la chasa il schaner da quest onn. Da la regenza grischuna ha la Societad Retorumantscha retschavì la cunferma ch'ella possa restar cun ses Institut en chasa per ils proxims onns, ma ch'ella duessi tschertgar ina nova dimora a lunga vista. Per infurmaziuns da detagl duessi la Societad sa volver a l'Uffizi da construcziun auta.

5.2. Tge metter en tschaler?

Cur che la Societad s'informescha la fin da schaner tar l'Uffizi da construcziun auta davart ses futur, sto ella udir che la renovaziun da la chasa saja già planisada per ils mais matg fin avust, che las lavurs sajan scrittas ora per l'emprim da matg, ch'ins haja previs da concentrar l'Institut dal DRG, che occupava fin alura ina part dal segund e dal terz plaun, sin in spazi levamain reducì en il secund plaun (ins pudessi anc far adiever dals tschalers che sajan sitgs, en cass da basegns) e ch'ins haja previs in fin dus dis (cun eventualmain la notg) per ir

cun ils biros dal DRG dal terz al segund plaun. Questas novitads han mussà ch'ils responsabels en l'Uffizi da construcziun auta n'eran betg bain informads da quai ch'è l'Institut dal DRG: ch'el cumpiglia ina gronda biblioteca da lavur da passa 600 m lunghezza, ina documentaziun linguistica da ca. 5 milliuns celds deponids en 1600 stgatlàs da cartoteca statgidas plainas, ina documentaziun fotografica da gronda valur ed in magasin cun pliras tonnas cudeschs. Ils respunsabels en l'Uffizi da construcziun auta han vis spert che lur concept na pudeva betg vegnir realisà e che la Societad Retorumantscha na pudeva betg sa permetter il luxus da far gronds custs per in provvisori che pudeva esser be da curta durada.

5.3. Bandunar Cuira ed ir en la regiun?

En quai interval retschaiva la Societad Retorumantscha ina brev sutscritta da la gronda part da las deputadas e dals deputads rumantschs, en la quala quels giavischan che la Societad studegia era la pussaivladad da dislocar l'Institut dal DRG en ina regiun rumantscha. Questa charta era vegnida annunziada da la pressa rumantscha il december 1995. Ussa daventava la tschertga d'ina nova dimora na be urgenta e stentusa, ella ristgava anc da daventar difficila e cumplitgada. La suprastanza da la Societad Retorumantscha sa cusseglia cun la Cumissiun filologica per il DRG e cun la Cumissiun per ils vocabularis naziunals da l'Academia svizra per las scienzas moralas (ASSM) che paja la lavur dal DRG. Quels èn unanimamain da l'opiniun da la suprastanza che l'Institut dal DRG possa ademplir ses pensum optimalmain be a Cuira e che bandunar la citad cun sia infrastruttura (biblioteca, librerias, museum, archiv) per ir en ina regiun fiss il medem mument marginalisar in'otra regiun.

5.4. Novas localitads segiras dal fieu

La Societad Retorumantscha decida perquai da tschertgar, cun l'agid da l'Uffizi da construcziun auta, novas localitads a Cuira e quai usche svelt sco pussaivel. L'Uffizi da construcziun auta fa diversas propostas; tranter auter propona el la veglia chasa da las soras en la vischinanza dal Waldhaus. Deplorablmain è questa chasa da lain. L'impurtanza da la documentaziun dal DRG pretenda ina chasa uschè segira dal fieu sco mo pussaivel. In incendi ristgass da destruir e terminar nossa lavur en paucas minutas. Nus chattain la finala ina chasa adattada a la Ringstrasse 34, empau a la periferia da la citad, ma pli bunmartgà ch'en il center. Là pudain nus endrizzar noss biros sin in sulet plaun, concentrar nossa biblioteca da lavur en in lieu che permetta d'acceder als cudeschs senza disturbar permanentamain las collegas ed ils collegas e reorganisar documentaziun e magasin. Da mez favrer fin mez avrigl preparan Kuno Widmer ed Alexa Pelican-Arquisch la translocaziun. Els mesiran ora las curunas da cudeschs, la dimensiun da la biblioteca, da las cartotecas e da l'ulteriura documentaziun, planiseschan e dessegnan l'indiriz da las localitads novas. A mez matg daventan ils disturbis a la Rohanstrasse talmain gronds che nus na pudain betg pli cuntinuar cun la lavur da redacziun. Suenter che nus avain gi

durant trais dis 14 grads en noss biros e stuì constatar ch'ins lavura cun flammavertas en chasa, ha la Societad decidì, per raschuns da segirtad, da bandunar immediat las veglias localitads. Durant in bun mais avain nus stratg enturn diversas tonnas material. L'entschatta d'october è l'Institut finalmain stà endrizzà cumplettaimain, uschia che la lavur da redacziun vi da noss vocabulari naziunal ha pudì cuntinuar cun il ritem normal.

6. Transferiment dals vocabularis naziunals dal FN a l'ASSM

Dal 1. da schaner 1996 è la subvenienza dals vocabularis naziunals passada dal Fond naziunal svizzer per la retschertga scientifica (FN) a l'Academia svizra da scienzas moralas e socialas (ASSM). Quella ha installà ina cumissiun che ha l'incumbenza da promover l'ediziun dals vocabularis, survagliar la qualidad scientifica da quels e controllar las finanzas (Mandat da la cumissiun da la ASSM per ils vocabularis naziunals). A partir da quest termin èn las relaziuns dal DRG cun il FN terminadas per quai che pertutga las pajas dal stab redacziunal, la publicaziun dals fascichels vegn dentant subvenziunada enavant fin al fascichel 132.

7. Fatgs persunals

Sco expressiun d'engraziament per 20 onns d'engaschament tar il DRG conceda la suprastanza da la SRR al charedatur in congedi da studi da 3 mais, pajà, conform a l'usit chantunal per ils magisters da la scola chantunala. Per motivs da la translocaziun dal DRG ha il charedatur stuì suspender quest congedi sin in temp pli cunvegnent.

Ils 15 da zercladur ha nossa secretaria Alexa Pelican-Arquisch fatg nozzas.

8. Finanzas

La midada da dimora dal DRG è cumbinada cun tschains-chasa pli auts. Per cumpensar quests custs ha il chantun Grischun, sin dumonda da la SRR, augmentà sia contribuziun annuala a nossa instituziun da frs. 60'000.- (concedids dapi 1987) sin frs. 85'000.- per l'onn 1996 e frs. 100'000.- per ils onns 1997 e suandants (Sesida da la regenza dals 28 da matg, protocol nr. 1179)

9. Cumissiun filologica

Ils 15 da zercladur è mort prof. dr. Siegfried Heinimann che ha appartegnì a la Cumissiun filologica da 1965 fin 1988 (necrolog a las pag. 247-249.).

Cuira, ils 31 da december 1996

Institut dal DRG
*Felix Giger, Carli Tomaschett,
Marga Annatina Secchi,
Kuno Widmer, Claudio Vincenz,
Ines Gartmann, Alexa Pelican-Arquisch*